

Fabković predstavi potem dr. Dittesa, zastopnika nemških pedagogov.

Dr. Dittes (nemško:) Odpustite, moja gospôda, da jaz sem kaj stopim, ki ne umejem jezika, v katerem zborujete. Ali jaz mislim, da omika učiteljev ni stvar posamesnih narodov, ampak stvar splošnega človeštva. Jaz stojim na tleh človeštva, a tukaj stojimo vsi. Ko se je raznesla novica, da se v Zagrebu učiteljski zbor pripravlja, v sercu me je razveselilo, kakor tudi vsakega nemškega pedagoga, v katerih imenu vas, mili bratje, tukaj serčno pozdravljam. Moja gospôda! Bil sem včeraj v razstavi in videl sem tamkej popersja dveh slavnih pedagogov: Pestalocija in Komenskita. Bil je eden Slovan, a drugi Nemec, pa sta vendar oba delala v sporazumljeni in medsebnaj ljubezni. Torej, gospôda, odložimo tudi mi vse, kar nas zavira v važnem našem početju in spoznajmo se vsi skupaj brate. V sv. pismu beremo, da je Bog rekel: Naredimo človeka; ni tedaj bilo rečeno: naredimo Slovana, Nemca i. t. d. Naloga narodne šole je tedaj naloga vesoljnega človeštva. Pravijo nam, da bi radi revolucijo in da v nami vlada revolucionarski duh. Ali vprašam vas, ali ima pač kdo večje poterpljenje, kakor ravno učitelj, in ali se je bati tam revolucije, kjer vlada poterpljenje? Jaz mislim, da ne. Torej mi nočemo revolucije, mi hočemo mir, mi hočemo splošno omiko človeštva, omiko narodov! (Burni živio.)

Gestermann pozdravi zbor v imenu Poljakov in Rusov. (Živio.)

Mašek pozdravlja v imenu učiteljskega zbora v Prerovu.

Praprotnik pozdravlja zbor v imenu slovenskih učiteljev. Pravi: V imenu odbora uč. društva za Kranjsko pozdravljam verle brate v tem zboru iskreno in serčno kot pravi brat — Slovenec. Znamenitni so učiteljski zbori, v katerih se dela za splošno omiko narodov, posebno pa še taki, kjer smo vsi bratje po stanu in kervi. Pozdravljam vas verle brate, in kličem: Bog živi narodno šolo! (Burni živio.)

(Dalje sledi.)

Šolsko obzorje.

Iz Zagreba. (Izkaž išrebanih sreček lotrije 1. obče hrvatske učiteljske skupštine.) Kot žrebanja sreček, ktere je izložbeni odbor 1. obče hrv. učit. skupštine v korist narodnih šol napravil, izvučene so slededeče serije i slededeči brojevi:

Ser. 1. br. 50, 65; — ser. 2. br. 41, 85, 45, 77, 54; — ser. 3. br. 92, 75; — ser. 4. br. 20, 15; — ser. 5. br. 43, 9, 67; — ser. 6. br. 45, 27; — ser. 7. br. 61, 22; — ser. 8. br. 44, 25; — ser. 9. br. 12, 8; — ser. 10. br. 58; — ser. 11. br. 94; — ser. 12. br. 38, 15, 90, 4, 18; — ser. 13. br. 69, 60, 47, 2; — ser. 14. br. 83; — ser. 15.

br. 19, 22; — ser. 16. br. 35, 21; — ser. 17. br. 12, 16, 38; — ser. 18. br. 84, 88, 37, 82, 47; — ser. 19. br. 41, 84, 63; — ser. 20. br. 54, 14, 96; — ser. 21. br. 44, 5; — ser. 22. br. 11, 6, 75; — ser. 23. br. 22, 42, 90, 85, 19; — ser. 24. br. 85, 27, 80, 71; — ser. 25. br. 20, 5, 37, 74; — ser. 26. br. 66, 39, 95; — ser. 27. br. 25, 48, 47, 29; — ser. 28. br. 11; — ser. 29. br. 45; — ser. 30. br. 37, 54; — ser. 31. br. 74, 11, 5, 85; — ser. 32. br. 8, 4, 47, 29, 62; — ser. 33. br. 7, 91; — ser. 34. br. 30; — ser. 35. br. 92; — ser. 40. br. 33; — ser. 45. br. 25, 11, 31, 85; — ser. 47. br. 84, 3, 48, 72; — ser. 54. br. 41; — ser. 56. br. 85, 67, 2; — ser. 57. br. 31, 34, 45, 2; — ser. 58. br. 33, 18, 30; — ser. 59. br. 14, 69; — ser. 60. br. 38, 19, 72; — ser. 61. br. 25, 7, 62, 27; — ser. 62. br. 95, 61, 42, 91; — ser. 63. br. 81, 20, 80, 98; — ser. 64. br. 73, 26, 20, 83; — ser. 65. br. 20; — ser. 66. br. 37; — ser. 67. br. 45, 14, 85, 69, 98; — ser. 68. br. 27; — ser. 69. br. 3; — ser. 70. br. 5; — ser. 71. br. 100; — ser. 72. br. 45, 48, 34, 52; — ser. 73. br. 34; — ser. 74. br. 9, 20, 25, 34, 47; — ser. 75. br. 25; — ser. 79. br. 100, 58; — ser. 80. br. 69, 52, 30; — ser. 81. br. 83, 70, 88, 69, 42; — ser. 84. br. 63, 35; — ser. 85. br. 62, 99, 79, 5, 14; — ser. 86. br. 34, 43; — ser. 89. br. 63; — ser. 92. br. 62, 11; — ser. 93. br. 54; — ser. 94. br. 37, 13; — ser. 97. br. 16, 20, 15, 69; — ser. 98. br. 1, 2; — ser. 100. br. 75; — ser. 101. br. 61; — ser. 102. br. 14; — ser. 103. br. 82; — ser. 104. br. 5; — ser. 105. br. 11, 47, 79, 65, 99; — ser. 106. br. 6, 8, 54; — ser. 107. br. 51, 48, 82, 79; — ser. 108. br. 81, 3; — ser. 110. br. 41; — ser. 111. br. 77, 82, 85; — ser. 112. br. 96, 44, 88; — ser. 113. br. 29, 45, 48, 95; — ser. 114. br. 61, 76.

Svaki sgoditak označen je v glavnem izvješća s posebnim brojem. Glavni sgoditak zapao je seriju 15. br. 19.

Izložbeni odbor.

Od Bistrice.*) „Uč. Tovarš“ je omenil, da bodo v Ljubljani na glavnih šolah se vpeljale mesto konceletnih preskušenj otroške veselice, in učitelji bodo posihmal učence skupno razveseljevali in ne zaradi premij „pogoljufali“, kakor je večkrat po njihovi delitvi govoril kak nezadovoljnej. Otrok je rad vesel, zakaj bi se mu ne dopustilo nedolžnega veselja pod nadzorstvom učiteljev in staršev? Da je veselica v resnici veselica, jo je treba prav voditi in vrediti. Da bi bile veselice prijetniše, je moja misel, da bi bilo dobro jim dodajati v ta namen vesele otroške igrokaze, ki naj bi bili otroški starosti, umenosti in zmožnosti primerne in na prostem lahko izpeljavni. Gotovo bi to otroke močno zanimalo, ker bi sami predstavljali in gledali v živih podobah čerte iz človeškega življenja. Koliko more spretni in otroško življenje prav in dobro umeči pisavec lepega, krepostnega, podučnega in vselega vmes vplesti, ni treba govoriti. Dobro je znano, da so tudi pravi otroški pisavci redko nasejani; dobro djanje pa zahteva umetnost, korist, mikavnost in lepoto; zato mislim, da ne bi bilo od več, ako bi se uč. društvo tudi po igrokazih oziralo, primerno nagrado razpisalo, ali kako drugače n. p. s poslovenjenjem si jih pridobilo. Naj bi „Učit. Tov.“ ali „Vertec“ tako igro včasih za prilogo prinesel, se vé da ne mislim brez denarne priloge od strani prijemnikov in njihove podpore, ki jo slovenski listi večkrat močno pogrešajo.

Iz Selc. Dovolj mi, dragi „Tovarš“, da ti zopet iz med naših hribov

*) Oba ta dopisa prideta zavoljo malega prostora pozno na mesto. Vredn.

kaj sporočim! Skoraj me dolžnost veže, da nekoliko svetu naznanim, v kakem stanju da je tukajšnje šolstvo.

Že velikrat si nam donesel, ljubi „Tovars“, zdaj od tu, zdaj od tam britko novico, namreč, da je poletni čas zelo šolske izbe izpraznil. — Sicer težko, ali moram ti ljubi „Tov.“ naznaniti, da je žalibože tudi pri nas tako; kajti poletni čas izostalo je dobre dve tretjini šolske mladine popolnoma, kar je pa še popolnoma šolske izbe pozabilo ni, — obiskuje šolo tako, da se Bog usmili. Znano je, da kdor svojega posla ne opravlja, bode slabo izhajal; to pa pri šolskih naukih še bolj velja, kajti pri družih opravljenih, kar človek stori, je storjeno, ako tudi potem 2, 3 ali še več dni svoje delo opusti; pri šolstvu pa ni tako, kajti otroci ne zamujajo samo tistih naukov, ki so se one zamujene dni učili, ampak, veliko od tega, kar so se že naučili, pozabijo. Kakošen vspeh in napredek je od take šole, kjer mladina neredno v šolo dohaja, pričakovati, naj si čitatelj in „Tovars“ sama mislita!

Radoveden bodeš gotovo, ljubi „Tovars“, pozvediti, od kod da ta nerednost izhaja; torej ti hočem nekoliko pojasniti.

Da je nerednost v šolskem obiskanju skoraj verhunec dosegla, je vzrok samo to, ko se korist in potreba šolskih naukov premalo ceni, in ko tukajšnja šola nima nobenega prijatelja. Znano je, da bi po postavi za redno šolsko obiskanje mogel skerbeti krajni šolski svet in okrajna gosposka; ali vidi se, da te šolske predstojnike šole in šolske postave malo brigajo. — Tukajšnja šola je že v začetku meseca maja naznanila zanikerne otroke okrajni gosposki; ali mislite, da je kaj storila! prav nič! Še staršev ni k odgovornosti poklicala. To se pravi postavo izpolnovati, ki pravi: „Starši in gojitelji za šolo godnih otrok, kateri svojo dolžnost zanemarjajo, naj se k temu silijo, da se postava izpolnuje!“ Kakor se iz tega vidi, je treba, da se le učitelji ravnajo po postavi, drugim jih treba ni. Da tukajšnja šola nima prijateljev, se že lahko povzame iz „Daničnega“ dopisa od 26. vel. trav., v l. 21., kajti tukaj popisuje nekdo volitev krajnega šolsk. sveta, ter pravi, da se je ta volitev dvakrat ali še celo trikrat veršila, predno smo dobili kraj. šolski svet; — res, še celo štirikrat se je volilo, a krajnega šolskega sveta vendar le nimamo, kajti odpovedala sta se predsednik in še en ud, kateri je bil ob enem tudi za krajn. šolsk. nadzornika postavljen, kar pa šoli ni žal, kajti od nju bi šola ne imela kaj prida pričakovati.

Tukaj pri tih volitvah so naši srenjski očetje javno pokazali, koliko jim je za šolo in ljudsko omiko mar. Posebno se je pri zadnji volitvi srenjski predstojnik odrezal, kajti rekel je: „Šole so za kmečko ljudstvo prav nepotrebne, ker tisti, kateri je kaj v šolo hodil, je navadno slab delavec in malo prida gospodar“. Tedaj mislimo si, da, ako tisti, kojega si je občina za voditelja izvolila, od šol in šolskih naukov tako govori, kaj morejo še le drugi misliti. — Nekteri pravijo, da so se možje drugi volitvi za to odpovedali, ko so se spoznali, da niso zato; vprašam pa, kako je pa to, da se sposobne čutijo, srenjsko kermilo vladati? Da niso volitve sprejeli, je to pravi vzrok, ker jim ljubezni do šole, do ljudske omike in do naroda manjka, in ko se za to poslovanje ni obljubilo kako mastno plačilo. Gorjé srenji in šoli, kjer imate take voditelje! Nadalje pravijo, da tukajšnje ljudstvo ni tako nevedno, kakor bi si kdo mislil; da ljudstvo ne šari veliko, vendar pa zna močno brati, ker hribovci po zimi otroke sami doma brati učijo, in on hoče to s številom udom družbe sv. Mohora dokazati. Imaš ti znanje branja že za vso učestnost in vednost? Pridi torej, dragi moj, ki tako govoriš, saj enkrat v nedeljsko šolo, kamor tudi hribovski otroci zahajajo, in prepričaj se boš, koliko in kako

brati znajo; potem bodeš gotovo drugače sodil, ako nisi družej onih, zgoraj imenovanih. — Tudi dopisnik toži še dalje, da vseh teh zmešnjav, je le nova šolska postava vzrok. Zopet se prederznev vprašati, ali je znano, kakosna je bila tukajšnja šola prejšnja leta, t. j. še pri stari postavi? Ni me še bilo tukaj, in že sem vedel, da je ena izmed naj slabejših v tem okraju, in to za to, ker ji manjka pravih prijateljev. Ljubezen do šole in omike naj stopi na mesto nasprotovanja; potem nove postave ne bodo vzrokovale zmešnjav. Dragi mi „Tovars!“ naj ti še nekaj bolj veselega naznanim. Verli g. Fr. Krašan, gimn. profesor v Kranji in okrajni šolski nazornik, je tukajšnjo borno število učnih pripomočkov s prekrasnim slov. Globusom, kojega je g. Tomšič sestavil, pomnožil. Pokazal se je verli gosp. javno, da mu je šola in ljudska omika zelo pri sercu. — Dolžnost me veže, da se blagemu dobrotniku za ta krasni dar javno zahvalim. Zraven pa želim, da bi se še kje drugej kak mili dobrotnik šol tudi naše šole spomnil. *M. Kovšca.*

Iz Ljubljane. Učitelji, ki so v letošnjem nadaljnem izobraževalnem tečaju, so: 1. Zoré France iz Spodnjega Tuhinja, 2. Gross France iz Šent-Vida pri Berdu, 3. Keželj Jakob iz Čermošnic, 4. Gerčar Martin iz Čateža pri Trebnem, 5. Berčič Anton, podučitelj v Žireh, 6. Rupnik Janez, podučitelj v Idriji, 7. Kratochwill Anton, podučitelj v Ložkem potoku, 8. Vončina Jožef iz Göttenice, 9. Javoršek Anton iz Planine (Kočevje), 10. Hiti Šimen iz Slapa, 11. Kete Silvester, podučitelj v Bistrici, 12. Vizjak Henrik iz Kamnegorice, 13. Stampa Štefan in Zaspega, 14. Hudovernik Matija iz Žabnice, 15. Peruci France iz Dola (Mariathal), 16. Gros Peter, podučitelj v Št. Vidu pri Zatičini, 17. Brežnik Martin iz Št. Jakoba, 18. Kerbec Janez, podučitelj v Iga, 19. Bernot Valentin, podučitelj na Verhnikih, 20. Teršelič Janez iz Velike Doline.

— Odbor učiteljskega društva za Kranjsko je g. dr. Močniku v Gradec to-le slavno pismo poslal:

Blagorodni gospod deželni šolski nadzornik! Slavni šolski pervak!

Novica, da je Njihovo Veličanstvo Vas pri vstopu v pokoj poslavo z redom železne krone, je kranjske učitelje zelo, zelo razveselila in vdano podpisani odbor učiteljskega društva za Kranjsko Vam, slavni gospod doktor, v imenu kranjskih učiteljev tej slavni odliki iz serca srečo voši, in to toliko iskreneji, ker Vas kranjsko učiteljstvo časti kot svojega prvega buditelja v speči učiteljski dobi na Kranjskem. Sprejmite, blagorodni gospod, to serčno voščilo v dokaz, da Vas kranjski učitelji zelo spoštujejo in se iz serca radujejo, da se nad Vami slavno spolnuje pregovor: „Zaslugi veneci!“, in dovolite, da Vas učiteljsko društvo za Kranjsko imenuje od danes zana-prej svojega častnega uda.

Bodite dalje blagovoljni kranjskim učiteljem, in dovolite, da bodo vedno Vaši spoštovalci.

Iz odbora učit. društva za Kranjsko.

V Ljubljani, 12. julija 1871.

Diplomo to je prelepo zrisal in spisal naš krasopisec g. F. Stegnar.

— Njihovo c. k. veličanstvo je z najvikšim sklepom 10. t. m. gimnazijskega profesorja v Ljubljani č. g. Janeza Šolar-ja imenovalo deželnega šolskega nadzornika drugega reda (za srednje šole).

— Včeraj začel se je deželni zbor pod predsedništvom dr. Jak. Razlagom. Da bi bil tudi nam učiteljem vgoden!

— **Učiteljem pevcem!** Imena vseh gg. učiteljev pevcev, ki so se oglasili za petje pri „učiteljski besedi“, smo izročili g. A. Nedvédu, kateri je na podlagi tega sestavil ta-le program: 1) „Tovaršvo“, besede A. Praprotnikove, napev A. Nedvédov; 2) „Moj dom“, napev Nedvédov; 3) „Lipa“, nap. Ipavicev; 4) „Tak je krasna“! narodna; 5) „Mojim rojakom“, besede Vodnikove, napev Belarjev; 6) „Zvezdi“, besede Terstenjakove, nap. Ipavicev; 7) „Sveta noč“, po Bethovenovi; 8) „Naglo, bratje“! nap. Stuncev.

Vsi ti napevi so tako lahki, da jih bodo gg. pevci že pri poskušnji lahko peli, in jim jih tedaj zavoljo kratkega časa ne pošiljamo na dom. Še enkrat vljudno vabimo vse gg. pevce (tudi vse te, ki se niso oglasili), učitelje in učiteljske pripravnike, da bi 27. t. m. obilo prišli k zboru in k uč. besedi.

Odbor uč. društva za Kranjsko.

Premembe v učiteljskem stanu in razpis služeb.*)

Na Kranjskem. G. Jan. Lapajne-tu, učitelju v Idriji podeljena je nadučiteljeva služba v Ljutomeru na Stajerskem, in g. J. Juvan-u, nadučitelju in ravnatelju v Črnomlju, učiteljeva služba pri mestnih šolah v Gradcu. G. Karol Kristof, učitelj v Sent-Mihelu pri Novem mestu, je prestavljen na Mirno. G. Jan. Gerstner, konservativist v Pragi, dobil je službo pomočnega učitelja v muzični šoli, in za podučitelje v mestni ljudski šoli v Ljubljani imenovani so gg.: Jož. Majer, učitelj v Zatičini, Val. Kumar, učitelj v Teržicu in J. Armič, učitelj v Waldherjevem zavodu v Ljubljani, g. Fr. Raktelju in A. Vizjaku podeljena pa je višja stopnja pri teh šolah. G. Mih. Lazar, vodja in kat. v Kranji, pride za zač. učitelja v pripravniško deklliško šolo v Ljubljani.

Učiteljski službi ste razpisani: v Idriji za II. razred s 315 gold. letne plače, z 18 gold. 90 kr. dervarine, s stanovanjem ali povračilom 21 gold. in z zelnikom. Učitelj mora znati slovenski in nemški, na gosli in peti. Prošnje naj se ravnajo na c. kr. rudarsko vodstvo v Idriji do 12. sept. t. l. („Tov.“ je ta razpis za zadnji list prepozno dobil); v ljudski šoli v Predosljih z 245 gold. 20½ kr. letne plače (z orglarjevo in cerkvenikovo službo). Prošnje se ravnajo do c. k. okrajnega šolskega sveta v Kranji do 18. t. m.

*) „Tovaršu“ se očita, da ne prinaša vseh prememb. razpisov učiteljskih služeb i. t. d. Kdo bi raji vstrezal svojim tovaršem, kakor „Tovarš“, a vsegaveden vendar ni, ter poroča le toliko, kolikor zvé in mu je znano. Vse gg. učitelje, ki so udje okrajnih šolskih svetov, vljudno prosimo, da bi vse premembe in sploh znamenite zadeve iz svojih okrajnih sej (na Kranjskem, Koroškem, Stajerskem in Primorskem) blagovolili pošiljati vredništvu „Učiteljskega Tovarša“, ker le z bratovsko pomočjo more se izvrševati, kar pojedinim močem skoro ni mogoče. Prosimo!

Vredn.

Prošnja. Vse p. n. g. g. naročnike, ki naročnine še niso plačali in vendar „Tovarša“ prejemajo, prosimo, naj bi svoj dolg kmali poravnali, da razpošiljanje ne zaostane. Tudi vsi listi X. tečaja so še dobivajo.

Listnica. G. Fr. V. v Arn.: „Tov.“ imate plačanega do konec t. l. — G. G. L. v C.: 26. jan. t. l. plačali ste za II. polovico l. 1870., za letošnje leto (1871) ste še na dolgu. — Slavni slov. čitalnici v Terstu: Smo prejeli 10 kr. preveč, kar bode drugo pot k dobremu.